

Tamara Bodor¹

Nada KesterčaneK Vujica: prilog poznavanju života i djela

U prilogu je riječ o Nadi KesterčaneK Vujica, hrvatskoj književnici, novinarki i knjižničarki koja je pripadala političkoj emigraciji i dio svog života provela u Sjedinjenim Američkim Državama gdje je i umrla 1971. u 55. godini života. Iako je već u Hrvatskoj bila prepoznata kao nadarena književnica te je objavila dvije knjige, nakon odlaska u emigraciju domaća književna kritika zaobilazila ju je i prešućivala njezin inozemni rad. Na neki se način to prešućivanje nastavilo do danas, stoga je ovaj prilog skromni pokušaj da je se otrgne od zaborava, podsjeti na ostvareni doprinos i ponudi smjer za daljnje istraživanje njezine ostavštine. Podaci izneseni u radu temelje se na odabranim tekstovima koji su o njoj objavljivani u emigrantskoj *Hrvatskoj reviji* te pismima koje je izmjenjivala s glavnim urednikom *Hrvatske revije* Vinkom Nikolićem². Na kraju se donosi popis priloga koje je KesterčaneK Vujica objavila u časopisu *Hrvatska revija*.

Ključne riječi: emigrantska književnost, književnost kršćanskog nadahnuća, Nada KesterčaneK Vujica.

1 Dr. sc. Tamara Bodor, Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za demografiju i hrvatsko iseljništvo, Borongajska cesta 83d, 10000 Zagreb, Hrvatska. E-pošta: tbodor@fhs.unizg.hr.

2 Riječ je o 24 pisma koja je N. KesterčaneK Vujica uputila V. Nikoliću u razdoblju od 1951. do 1963. godine, a koja se čuvaju u fondu Vinka Nikolića u Nacionalnoj sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

1. Biografija i bibliografija

Nada Kesterčanek Vujica rodila se 29. ožujka 1917. u Sarajevu gdje je završila nižu gimnaziju. Bila je unuka Frana Kesterčaneka, utemeljitelja Šumarske akademije, danas Fakulteta šumarstva i drvne tehnologije. Njezin otac Vladimir bio je brat Olge Kesterčanek, druge supruge Ivana Meštrovića, s kojom je kipar imao četvero djece. Kako je sama napisala u svojoj vrlo šturoj autobiografskoj bilješki za emigrantsku *Hrvatsku reviju*, Nada Kesterčanek Vujica maturirala je u Zagrebu i nakon toga studirala u Italiji, Njemačkoj, Poljskoj i Austriji. U Zagrebu je na Hrvatskom sveučilištu diplomirala slavistiku i germanistiku, a u Sjedinjenim Američkim Državama gdje je emigrirala, bibliotekarstvo.

Rano se afirmirala u literarnom svijetu; hrvatska predratna kritika o njoj je pisala kao o jednoj od najdarovitijih mladih književnica koja je „usprkos svojoj mladosti stvorila već svoje književno ime i našla određeno svoje mjesto u hrvatskoj književnosti“³. Prvu knjigu, zbirku pjesama *Zov za daljinama*, objavila je sa Stankom Gašparovićem 1940. godine. Spomenuti *Suton na Tiberu* zbirka je eseja, svojevrčnih lirskih putopisa posvećenih Rimu, gradu koji je za nju bio nezaboravan i „sjećanje na njega cvast će kao zimzelen na humku mog groba“⁴. Prema Hrvoslavu Banu⁵, ti eseji pripadaju „najboljem dijelu hrvatske putopisne proze“⁶. Iste je godine objavila autobiografsku pripovijest *Tri naraštaja*⁷ i napisala predgovor zbirki novela Side Košutić, *Mimoza sa smetlišta* gdje je potpisana kao Nada Šimunić-Kesterčanek. Kao Nada Kesterčanek napisala je predgovor knjizi *Pjesnik govori: filozofsko-estetske kozerije* Drage Čepulića koja je u izdanju Belke izašla 1943. godine. Iste godine prevela je roman Georga Grabenhorsta *Neshvatljivo srce* u ediciji „Knjižnica europskih pisaca“ Naklade Ante Grünbaum⁸.

3 „O Nadi Kesterčanek“, 7. Pisac predgovora vjerojatno je književnik Zlatko Milković (1911.–1946.) koji je bio urednik Biblioteke lijepe književnosti (BE-L-KA) koja je izdala knjigu *Suton na Tiberu*.

4 Kesterčanek, „Vječni Rim“, 13.

5 Pravo ime Hrvoslava Bana je Dušan Lončarević. Riječ je o hrvatskom književniku rođenom u Makedoniji 1924. godine. Osim umjetničkog imena, imao je i redovničko, Kristijan, koje je uzeo nakon što se zareadio.

6 Ban, „Uz 65. obljetnicu rođenja Nade Kesterčanek Vujica“, 533.

7 „Nada Kesterčanek-Vujica (1917.–1971.) književnica, pjesnikinja emigrantkinja, domoljupka“. Pripovijest ima 39 stranica i nosi podnaslov „Priča za velike iz godine 1935“.

8 Ante Grünbaum bio je zagrebački izdavač koji je tijekom Drugog svjetskog rata izdao nekoliko značajnih djela europske i svjetske književnosti, poput onoga Rabindranatha Tagorea. Usprkos tome što mu je prezime „zvučalo“ židovski, uspio je tadašnjim vlastima dokazati da njegova obitelj ne potječe od Židova već od Sudetskih Nijemaca. Njegovo se ime ipak našlo u knjizi *Slovenski Pravednici među narodima* jer je tijekom progona Židova u NDH pomogao spasiti djevojčicu Suzanu Knoll. Šumi, Luthar, *The Slovenian Righteous Among Nations*, 72.

Nada Kesterčanek emigrirala je u svibnju 1945. godine pridruživši se tako onome što je Karlo Mirth nazvao „najmnogoljudniji hrvatski intelektualni egzodus stoljeća“⁹. Premda nije bila ni politički angažirana ni stranački aktivna, može se pretpostaviti da je otišla jer se, ili bojala za svoju egzistenciju zbog kulturnog djelovanja u NDH, ili jer je smatrala da će ostane li biti prisiljena na svojevrсни unutarnji egzil. Spomenuti Hrvoslav Ban u članku o Kesterčanek-Vujica povodom njenog 65. rođendana koji nije doživjela, napisao je kako je ona „jedina od šest ili sedam poznatih i priznatih hrvatskih pjesnikinja, koliko smo ih onda imali, pošla [je] po trnovitom putu hrvatske izbjegličke Kalvarije“¹⁰. Sama je dala naslutiti da je odlazak bio nagao i da je nalik mnogima poput nje vjerovala u skori povratak:

„Izbačena sam bila iz udobne kolotečine, kad je izgledalo da sam zasjekla pravac svoje putanje i ostavila bez pozdrava svu rodbinu, knjige, prijatelje i drage gradove djetinjstva (...)“¹¹.

Nakon kraćeg boravka u Argentini, 1946. preselila se u Pennsylvaniju, SAD, gdje je upisala studij bibliotekarstva i 1952. diplomirala na temi „Croatian Newspapers and Calendars in the United States“. Iz njena pisma Vinku Nikoliću¹² saznajemo da joj je studij bio zahtjevan jer je namjeravala tri semestra završiti unutar dvosemestralnog razdoblja. Budući da je to bio prvi pokušaj objedinjavanja hrvatskih publikacija u SAD-u, nije joj bilo jednostavno prikupiti literaturu i izvore pa se za pomoć obratila i Nikoliću:

„Vrlo je teško o tome išta napisati jer je malo poznato i publicirano, a ljudi koji bi mi mogli pomoći ostaju gluhi na moje upite (?) i pisma. Takav je naš svijet. Radnja ima kao uvod nešto o filozofiji, povijesti i umjetnosti (...), a kao glavni dio radnje su sve publikacije (novine i kalendari) i sve o njima u vezi s

9 Mirth, *Život u emigraciji*, 9.

10 Ban, „Uz 65. obljetnicu rođenja Nade Kesterčanek Vujica“, 533.

11 Kesterčanek-Vujica, „Izbjegličke bilješke“, 328.

12 Vinko Nikolić bio je hrvatski književni i kulturni djelatnik rođen u Šibeniku 1912. Za vrijeme NDH obnašao je razne odgojne i kulturne funkcije te je 1945. emigrirao. Nakon stjecanja političkog azila nastanio se u Buenos Airesu gdje je 1951. s Antunom Bonifačićem pokrenuo emigrantsku *Hrvatsku reviju*, jednu od najvažnijih hrvatskih iseljeničkih publikacija. Taj je kulturno-književni tromjesečnik izlazio do kraja trajanja političke emigracije, a donosio je književne, likovne, glazbene, kazališne i jezikoslovne priloge, memoarsku i putopisnu prozu, eseje, kritike, društveno-političke i historiografske članke. Nikolić je sudjelovao je u osnivanju hrvatsko-argentinskog kulturnog kluba te časopisa *Studia Croatica*. Nakon demokratskih promjena 1991., vratio se u Hrvatsku i obnašao dužnost predsjednika Hrvatske matice iseljenika (1992–93) i potpredsjednika Matice hrvatske. Autor je više zbirka pjesama, memoara i urednik antologije hrvatskih emigrantskih pjesnika. Umro je u rodnom Šibeniku 1997. godine. *Leksikon hrvatskog iseljenništva i manjina*, 414, 784.

historijom izlaženja, suradnicima, smjeru itd. Ako nađete ikoga ili išta što bi mi mogli dati savjete u tome molim Vas javite mi (...)“¹³.

Rad je ipak uspjela završiti i on je objavljen u San Franciscu u godini njezine smrti, 1971.¹⁴

Nakon diplome zaposlila se u knjižnici Wilkes Collegea gdje je uskoro postala i glavna knjižničarka pa onda i ravnateljica. Ondje je upoznala hrvatskog emigranta Stanka Vujicu¹⁵ koji je na tom koledžu (koji je od 1990. sveučilište) predavao filozofiju, te se s njime vjenčala.

Kesterčanek Vujica u inozemstvu je nastavila aktivno kulturno djelovati, bila je stalna suradnica hrvatskih emigrantskih listova, a sudeći prema prvom pismu V. Nikoliću i povjerenica za *Hrvatsku reviju* u SAD-u¹⁶. Premda je bila „izvan stranačko-političkih sukoba i razmirica“¹⁷, kojih je među Hrvatima u emigraciji bilo mnogo, nije zazirala od članstava u organizacijama, što je smatrala svojom domoljubnom dužnošću. Tako je bila članica Hrvatskog akademskog kluba u Clevelandu, Ujedinjenih američkih Hrvata i Hrvatske akademije Amerike¹⁸ čijeg je Izvršnog vijeća bila članicom¹⁹. Nije zanemarila ni književni rad. Na engleskom je u Wilkes Barreu objavila zbirku kratkih priča (*Short Stories*, 1954), a na hrvatskom lirske zapise i pripovijetke *Tragovi* (Buenos Aires, 1959) i zbirku pjesama *Koluti vremena* (1969). U Torontu su joj 1973. posmrtno izašle dvojezične *Izabrane pjesme*.²⁰ Njezine su pjesme objavljene u više

13 Kesterčanek, Pismo V. Nikoliću iz 28. veljače 1952.

14 „Nada Kesterčanek-Vujica (1917–1971) književnica, pjesnikinja emigrantkinja, domoljupka“.

15 Stanko Vujica rođen je u Busovači (BiH) 1909. godine. Studij filozofije započeo je u Sarajevu, a dovršio u Innsbrucku gdje je doktorirao. Za vrijeme NDH radio je u Ministarstvu vanjskih poslova kao ataše i kulturne veze generalnog konzulata u Münchenu. U emigraciju odlazi 1945., a 1947. dobiva mjesto profesora, a kasnije i pročelnika Odsjeka za filozofiju i komparativnu religiju na Wilkes Collegeu u Pennsylvaniji. Bio je predsjednik Hrvatske akademije Amerike (1968–71) i Izvršnog odbora Hrvatsko narodnog vijeća (1975). Umro je u Kanadi 1976. godine. *Leksikon hrvatskog iseljništva i manjina*, 1058.

16 U prvom pismu sačuvanom u fondu Vinka Nikolića Nada se žali da je teško *Hrvatsku reviju* raspačavati u SAD-u jer ne poznaje puno intelektualaca, a oni koje poznaje već su časopis primili. Kesterčanek, Pismo V. Nikoliću, 18. travnja 1951.

17 Nikolić, „Nikad se više vidjeti ne ćemo, nikad više... Uspomeni Nade Kesterčanek Vujica.“, 389.

18 Hrvatska akademija Amerike osnovana je 1953. godine u New Yorku kao neprofitna, nevladina organizacija s ciljem obrazovanja svojih članova i američke publike o hrvatskoj književnosti, povijesti i kulturi organiziranjem predavanja, provedbom znanstvenih istraživanja i objavljivanjem stručnih i znanstvenih članaka na engleskom jeziku u časopisu *Journal of Croatian Studies*. Prvi predsjednik Akademije bio je Amerikanac hrvatskog porijekla Clement Mihanovich. Hrvatska akademija Amerike djeluje do danas okupljajući američke Hrvate intelektualce, a aktualni predsjednik je John Kraljic. „About the Croatian Academy of America“.

19 „POETIKA GLAVNE KNJIŽNIČARKE NA AMERIČKOM SVEUČILIŠTU 10. lipnja 1971: umrla književnica Nada Kesterčanek-Vujica“.

20 Isto.

antologija: *Lirika hrvatskih sveučilištaraca* (ur. Čović, 1939), *Hrvatske Balade* (ur. Milković, Zagreb, 1941), *Il Melograno. Lirica Croata contemporanea* (ur. Salvini, 1942)²¹, *Antologija hrvatske lirike* (Trogranić, Rim, 1953), *Hrvatska iseljenička lirika* (Kordić, Rim, 1974), *Cvrčak u boriku* (ur. Selak, Zagreb, 1996), *Hrvatska božićna lirika* (ur. Petrač, Zagreb, 2000), *Hrvatski Odisej* (ur. Smoljan, Zagreb, 2002), *Hrvatsko pjesništvo Bosne i Hercegovine od Lovre Sitovića do danas* (ur. Koroman, Dugi Rat, 1996), *Mila si nam ti jedina: hrvatsko rodoljubno pjesništvo od Bašćanske ploče do danas* (ur. Bratulić i dr., Zagreb, 1998), *Molitvenik hrvatskih pjesnika: vijenac molitava* (ur. Brkić, Zagreb, 2008), *U sjeni transcendencije: antologija hrvatskoga duhovnoga pjesništva od Matoša do danas* (ur. Jurica, Petrač, Zagreb, 1999), *Veliki pehar vina: vino u hrvatskom pjesništvu* (ur. Sučić, Široki Brijeg, 2005).

Prema jednom od pisama koje je uputila Vinku Nikoliću, Kesterčanek Vujica imala je spremnu za tisak zbirku novela koju je nazvala *Odsječene grane*.²² Za knjigu *Croatia: land, people, culture* (Eterović, Spalatin, Toronto, 1964) napisala je kratku povijest hrvatske književnosti od 15. do 18. stoljeća.²³

Sudeći prema onome što je pisala u pismima, Nada Kesterčanek Vujica često je bolovala, a njenoj bolesti doprinio je naporan rad i činjenica da se nije uspjela u potpunosti prilagoditi novom okruženju. O tome piše Nikoliću već 1959. godine:

„Dragi Vinko, moje slabo zdravlje je razlogom da Vam se već odavno nisam javila (...). Ljetos sam imala operaciju na guši, sada me opet križa muče itd. Izgleda da bi sve to bilo bolje u domovini, nego u ovoj okolini u kojoj se ne možemo aklimatizirati“²⁴.

Razlog njene prezaposlenosti bila je i potreba da se umjetnički ostvari, ali i da doprinese kulturnoj afirmaciji hrvatskog naroda. Za nju je život u emigraciji bio „samo rad i dužnost“²⁵ s „premalo životne radosti“²⁶. Ipak, ono što ju je nosilo bilo je uvjerenje da je umjetnost vrhunac ljudske civilizacije i „najbo-

21 Luigi Salvini bio je talijanski lingvist i prevoditelj koji je za vrijeme NDH u Zagrebu bio kulturni ataše talijanskog veleposlanstva. Kao vrsni prevoditelj, preveo je i objavio dvije antologije hrvatskog pjesništva na talijanskom: *Poeti Croati Moderni* (1942) i *Il Melograno. Lirica Croata contemporanea* (1942). Lasić, *Krležologija ili povijest kritičke misli o Miroslavu Krležu, III*.

22 Kesterčanek Vujica, Autobiografska bilješka.

23 Kesterčanek Vujica, Pismo V. Nikoliću, 24. siječnja 1960.

24 Kesterčanek Vujica, Pismo V. Nikoliću, 18. listopada 1959.

25 Kesterčanek Vujica, Pismo V. Nikoliću, 24. siječnja 1960.

26 Kesterčanek Vujica, Pismo V. Nikoliću, 18. listopada 1959.

lji način kako se mogu narodi i pojedinci afirmirati i dokazati da su vrijedni postojanja²⁷. Stihovi kojima završava njezina pjesma „Bezkućnik“ možda su najbolji opis onoga što je sama nastojala: *I umoran od života, prišao je dvim tužnim dušama, i poklonio im srce, svoj posljednji dragulj...*

Umrla je od neizlječive bolesti 10. lipnja 1971. u 55. godini života.

2. Domoljubno i kršćansko nadahnuće: o Nadi *post mortem*

U oproštajnom govoru na posljednjem ispraćaju Nade Kesterčanek Vujica, tadašnji predsjednik Hrvatske akademije Amerike Duško I. Duišin kazao je kako je svojom pjesničkom intuicijom, kojom se služila i u publicističkim radovima, doprinijela boljem međusobnom razumijevanju Hrvata i Amerikanaca. Štoviše, novinarskim i literarnim doprinosom, a osobito predanim radom u Hrvatskoj akademiji Amerike koračala je prema idealu izraženom u motu Sjedinjenih Američkih Država: *E pluribus unum (One out of many)*²⁸.

Premda je pisala i u drugim emigrantskim časopisima, a u kanadskom *Hrvatskom glasu* posljednjih nekoliko godina života imala vlastitu kolumnu, Kesterčanek Vujica *Hrvatsku reviju* doživljavala je kao nešto više od časopisa hrvatskih iseljenika. U spomenutoj kolumni „Stotinjak redaka“ povodom 20. godišnjice emigrantske *Hrvatske revije* napisala je:

„Medjutim, općenito gledajući „Hrvatska Revija“ služi kao svestrano poprište ideja, i kao ozbiljna, izgrađena publikacija sa vrsnim doprinosima, mogla bi služiti na čast i mnogobrojnijoj emigraciji bilo kojeg naroda. To je znoj, krv i suza, koja će ostati kao ogledalo našeg vremena za buduća pokoljenja u hrv. sveučilišnim knjižnicama (...)“²⁹.

Iako se nije libila ponekad kritizirati uredničku politiku zbog, primjerice, nedovoljno literarnih priloga u *Hrvatskoj reviji*³⁰, Kesterčanek nije mogla „razumijeti da ima hrvatskih intelektualaca koji nisu pretplaćeni na taj naš vrijedni časopis“³¹. Sama je za *Hrvatsku reviju* napisala 18 priloga, a u tom časopisu objavljena su joj četiri prozna djela i devet pjesama.

Odmah nakon njene smrti, u drugom broju časopisa za tu godinu, objavljena

27 Kesterčanek Vujica, Autobiografska bilješka.

28 „Nada Kesterčanek-Vujica. An obituary“, 27.

29 Kesterčanek-Vujica, *U stotinjak redaka*. Marginalije uz „Hrvatsku Reviju“. Prilog sačuvan u fondu V. Nikolića.

30 Kesterčanek Vujica, Pismo V. Nikoliću, 17. listopada 1955.

31 Kesterčanek Vujica, „U stotinjak redaka. Marginalije uz „Hrvatsku Reviju“. Prilog sačuvan u fondu V. Nikolića.

je propovijed Lucijana Kordića koji je služio misu za pokojnicu³². Kordić je, i sam pjesnik i emigrant, prijateljevao s Nadom; jedno drugome pisali su prikaze književnih djela i objavljivali ih u *Hrvatskoj reviji*. Upravo je on napisao prikaz njezine posljednje knjige *Koluti vremena* objavljene 1969. gdje je ustvrdio kako je Nada Kesterčanek Vujica „u toj našoj emigrantskoj stvarnosti jedina [je] danas žena pjesnikinja pa našem pjesničkom Parnasu manjka onaj Goethe-ov ‘aeternum femininum’“³³. Ta jedinstvenost čini još važnijom potrebu proučavanja njezinog djela.

Vinko Nikolić, glavni urednik *Hrvatske revije* oprostio se s Nadom Kesterčanek Vujica u drugom broju 21. godišta časopisa 1972. godine člankom „Nikad se više nećemo vidjeti, nikad više... Uspomeni Nadi Kesterčanek Vujica“. Govoreći o njenom književnom radu, Nikolić se ne upušta u analizu, već zauzima stajalište da treba pričekati pa s odmakom vremena govoriti o umjetničkoj vrijednosti njenih djela jer je potrebna „stanovita udaljenost, pa odatle i kritičnost, da se vidi što će nadživjeti fizičku smrt svoga autora“³⁴. No kad je riječ o domoljublju, ono je neupitno jer je Nada: „voljela sve Hrvate, pripadala je svima Hrvatima, pa je zato njezina smrt gubitak za sve Hrvate“³⁵. Pišući o njenim posljednjim danima, u kojima je kao svećenik i prijatelj bio uz nju, Hrvoslav Ban opisuje njeno raspoloženje dok se suočavala s činjenicom da će uskoro umrijeti:

„Primila sam vrlo sabrano Zadnju pomast. A ovaj prijelaz koji sad već nastaje, podnijet ću vrlo jaka, zahvaljujući i našim čestim razgovorima o ljudskom životu, koji ne može biti omeđen samo materijalnim trajanjem“³⁶.

Njeno suočavanje sa smrću započelo je mnogo ranije, još dok je za vrijeme savezničkog bombardiranja Zagreba 1944. boravila u skloništu. Tada je napisala pjesmu „Razgovori sa smrću“ u kojoj, među ostalim, stoje i ovi redci:

„Ja te se ne bojim: ako hoćeš da me odvedeš na željeni put, dođi u ovo toplo, plavičasto jutro, da ne osjetim stud tvojih koštanih ruku i stravu šupljih očiju. Poći ću ti ususret i pružit ću ti ruku bez suze u oku. (...) Pružam ti na dlanu svoju čistu, djetinju dušu, i upravo jer sam vjerovala u život, rado polazim s tobom“³⁷.

32 Prilog naslova „Misa zahvalnica i requiem za umrle suradnike: propovijed“.

33 Kordić, „Nada Kesterčanek Vujica, Koluti vremena, pjesnička zbirka“, 138.

34 Nikolić, „Nikad se više nećemo vidjeti, nikad više...“, 389.

35 Isto.

36 Ban, „Neizbrisive slike...“, 533.

37 Pjesma je objavljena u posljednjoj knjizi *Koluti vremena*, ali je napisana puno ranije. Prema njenim riječima, pjesmu joj je poslala prijateljica iz Zagreba koja ju je slučajno pronašla. Nada je pjesmu posvetila „godišnjici smrti mog neprežaljenog oca Vladimira“.

Književnica Sida Košutić, Nadina suradnica u *Hrvatskom ženskom listu*, smatrala je da ne postoji „katolička književnost“, već samo književnik koji je katolik. Vidjela je, naime, u toj terminologiji opasnost od dodatnih podjela.³⁸ S tim se slagao i književnik Ton Smerdel koji je smatrao da „postoje samo pisci kojima je katolicizam inspiracija i koji žive u sferi religioznosti smatrajući da je religija važan čimbenik njihovog unutarnjeg života iz kojega mogu mnogo crpiti“³⁹. Na tragu tih teza dvoje suvremenika i književnika slične inspiracije, a uzimajući u obzir samo ovdje navedene retke Nadine poezije, stvaralaštvo Nade Kesterčane Vujica neminovno je prožeto kršćanskim nadahnućem. Osobito uzme li se u obzir činjenica da su emigrantski pisci „suočeni dakako s tjeskobnim pitanjem o smislu povijesti, o smislu gubitka domovine“⁴⁰ bili upućeni da taj smisao trajno traže u višim sferama transcendencije.

3. Umjesto zaključka

U jednom od svojih tekstova u kojima razmatra život u emigraciji, Nada je napisala:

„Sama osjećam da hrvatski nisam ništa napisala što će preživjeti ove izbjegličke godine i biti kad-tad preneseno na domovinsko tlo. Imala sam uzbudljiv život, ali sam se bojala zagnjuriti pero u taj talog (odlaganje suočenja sa sobom) i tako ga pisači papir nije usisao. Sve što je napisano prije 1945. (a ja čak nemam nije jednog primjerka), izbrisano je iz literarnog pamćenja“⁴¹.

Da je napisala samo ovaj članak, bilo bi dovoljno da pobije njenu tvrdnju o tome da u emigraciji nije ništa hrvatski napisala, a što nije trajno. Njeno razmatranje o teškoćama i prilagodbi izbjeglica na novu sredinu, gorko je, ali dragocjeno svjedočanstvo o sudbinama tolikih hrvatskih intelektualaca:

„Najveća je naša tragedija, da je Hrvatska poslije rata (i tokom rata) izgubila skoro svu svoju inteligenciju, a to je luksuz, koji si mali narod ne može priuštiti. Naši su umjetnici, javni radnici, stručnjaci, inteligencija, ili poginuli u borbi građanskog rata (dvostrukog: nacionalnog i ideološkog), ili osuđeni i pogubljeni od komunističkih sudova, ili morali pobjeći u emigraciju (...) i tu trbuhom za kruhom snaći se i pretopiti u novu sredinu, u drugo zvanje, pogled na svijet i običaje. Odlični novinari i urednici,iskusni organizatori i naučenjaci, socio-

38 Lice, „Sida Košutić: književnost svjetla, 322.

39 Smerdel, „Susreti s knjigama i piscima“, 53.

40 Lončarević, „Hrvatska katolička književnost“, 5.

41 Kesterčane Vujica, „Izbjegličke bilješke“, 326.

lozi i profesori, filozofi i političari, pjesnici, pisci, kipari – sve se to rasipalo i rasturilo, prerano osijedilo, povuklo, razočaralo i umuklo – to su naši zaklani i zakopani talenti – oh, toliko dragulja, i njihov gubitak domovina nikad ne će moći požaliti i nadoknaditi⁴².

Još u nečemu Nada Kesterčanek Vujica, srećom, nije bila u pravu. Njena je priča prenesena na domovinsko tlo, donacijom edicije *Hrvatske revije* Nacionalnoj Sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Njezino uvjerenje da je „izbrisana iz hrvatskog literarnog pamćenja“ djelomično je istinito, ali ta činjenica nije nepromjenjiva. Njezina su djela, i predratna i emigracijska, ipak sačuvana i dostupna javnosti. Svoj emigrantski život doživljavala je kao rad i dužnost prema Hrvatskoj. Premda u njemu nije pronalazila mnogo životne radosti, ipak je nalazila vrijeme i snagu za književno stvaranje.

Prihvatimo li uvjerenje V. Nikolića da je za ocjenu nečijeg stvaralaštva potreban stanoviti vremenski odmak, 55 godina, koliko će se iduće godine obilježiti od njezine smrti, sasvim je dovoljna udaljenost za objektivnu, kontekstom neopterećenu valorizaciju njezina stvaralaštva, osobito novela koje je pisala za *Hrvatsku reviju*.

Bio bi to korak prema vraćanju duga svim hrvatskim intelektualcima koji su svoj egzil prihvatili kao ulogu koju im je sudbina ili Providnost udijelila da tihim, samoprijegornim radom proslave ime svog naroda u novim domovinama.

Prilozi Nade Kesterčanek Vujica objavljeni u *Hrvatskoj reviji*:

1. „Zemlja bez vremena ili Pismo iz Yanekee Landa“, *HR* 1 (1951) br. 2, 184–186.
2. „Zvijezda (književnost)“, *HR* 1 (1951) br. 4, 304–307.
3. „Claudius Kazys Ciratautas, Portret beskućnika“, Coburg 1950 (prikaz. Kulturni pregled. Knjige i časopisi), *HR* 2 (1952), br. 2, 172–174.
4. „Drugo pismo iz Yankee Landa: umjetničko život u Americi“, *HR* 3 (1953) br. 1, 82–84
5. „Zeleni otok“, *HR* 3 (1953) br. 3, 292–297.
6. „Meštrovićev ‘Život Krista’, reprodukcija drvoreza“, izd. Sveučilišta u Syracuzi, USA, *HR* 4 (1954), br. 2, 180–182.

42 Isto, 329.

7. „Hrvati u stranim enciklopedijama“, *HR* 4 (1954), br. 4, 375–377.
8. „Yankiv Hnizdovsky na trnovom putu k uspjehu“, *HR* 4 (1954), br. 4, 403–404.
9. „Vladimir Vidrić, Poesie, uvod i prijevod od Franje Trogranića“, Roma 1955, *HR* 5 (1955), br. 2, 199–200.
10. „Zlatko Milković (1911–1946)“, *HR* 5 (1955), br. 4, 369–370
11. „Ivo Andrić, Travnička hronika, Konsulska vremena“, Zagreb 1947, *HR* 6 (1956), br. 3, 190.
12. „Dvije Amerike“, *HR* 8 (1956), br. 4, 371–372.
13. „Gabriela Mistral“, *HR* 7 (1957) br. 1, 83–84.
14. „Molitve i znamenja: Molitva uz more; Jesen; Dah vječnosti; Znamenja“, *HR* 7 (1957), br. 4, 344–345.
15. „Ugodjaji: Suza; Noć maštanja; Prijateljstvo“, *HR* 9 (1959), br. 2, 162–163.
16. „Lucijan Kordić, Crvena dijagonala, Madrid 1959“, *HR* 9 (1959), br. 4, 460–461.
17. „Godišnjica“. *HR* 10 (1960), br. 4, 760–763.
18. „Drugi godišnji seminar u Clevelandu“, USA, *HR* 11 (1961), br. 4, 457.
19. „Anarkali“, *HR* 12 (1962), br. 3, 230–234.
20. „Moje uspomene na Ivana Meštrovića“, *HR* 12 (1962), br. 4, 474–476.
21. „William Jovanovich, Now, Barrabas“, 1964, *HR* 15 (1965), br. 4, 397–398.
22. „Ljudevit A. Ivandić, Pučko praznovjerje, Hrvatski nakladni zavod Domovina, 1965“, *HR* 16 (1966), br. 1, 90–92.
23. „Izbjegličke bilješke“, *HR* 17 (1967), br. 3–4, 325–330.
24. „Jesen na stazama moje adoptirane domovine Pennsylvanije“, *HR* 20 (1970), br. 4, 871–872.
25. „Još jedna hrvatska proslava: Hrvatska akademija Amerike priredila svečani banket i proslavu 20-godišnjice Hrvatske revije u New Yorku“, *HR* 20 (1970), br. 4, 1195–1197.
26. „Hrvatska proslava u New Yorku (preneseno iz Hrvatskog doma)“, isto, 1198.

Popis izvora i literature

- Ban, Hrvoslav. „Neizbrisive slike: Uz 65. obljetnicu rođenja Nade Kesterčanek Vujica“. *Hrvatska revija*, 32 (1982), br. 3: 531–534.
- Čuvalo, Ante, „Nada Kesterčanek-Vujica (1917–1971) književnica, pjesnikinja emigrantkinja, domoljupka“. Portal Hrvatskoga kulturnog vijeća, 11. 5. 2023. Posjećeno 10. 6. 2025. <https://www.hkv.hr/hkvpedija/iseljnistvo/41666-hrvati-u-svijetu-nada-kestercanek-vujica.html>
- Kesterčanek, Nada. „Vječni Rim“. U: *Suton na Tiberu*. Nada Kesterčanek. Zagreb. BE-L-KA. 7.
- Kesterčanek Vujica, Nada. „Izbjegličke bilješke“. *Hrvatska revija* 17 (1967), br. 3–4: 325–330.
- Kesterčanek Vujica, Nada. „Razgovori sa smrću“. U: *Koluti vremena*. Nada Kesterčanek-Vujica. Wilkes Barre. Vlastita naklada. (stranice nisu numerirane)
- Kesterčanek, Nada. 1974. „Bezkućnik“. U: *Hrvatska iseljenička lirika*, ur. Lucijan Kordić. Rim. ZIRAL. 150.
- Kordić, Lucijan. „Nada Kesterčanek Vujica, Koluti vremena, pjesnička proza“. *Hrvatska revija* 20 (1970), br. 1: 137–139.
- Lasić, Stanko. 1989. *Krležologija ili povijest kritičke misli o Miroslavu Krleži, III*. Zagreb.
- Leksikon hrvatskog iseljništva i manjina*. 2020. Ur. Vlado Šakić i Ljiljana Dobrovšak. Zagreb. Institut društvenih znanosti Ivo Pilar; Hrvatska matica iseljenika.
- Lice, Stjepan. Sida Košutić: književnost svjetlosti. *Kroatologija* 6 (2015), br. 1–2: 322–314.
- Lončarević, Vladimir. Hrvatska katolička književnost 1945. – 1990. *Kroatologija* 8 (2017), br. 1–2: 1–28.
- Mirth, Karlo. 2003. *Život u emigraciji*. Zagreb. Matica hrvatska.
- „Nada Kesterčanek Vujica. An obituary“. *Croatia Press*, 265-66 (1972), br. 1–2: 26–27.
- Nikolić, Vinko. „Nikad se više vidjeti ne ćemo, nikad više...Uspomeni Nade Kesterčanek Vujica“. *Hrvatska revija* 22 (1972), br. 3: 387–389.
- „POETIKA GLAVNE KNJIŽNIČARKE NA AMERIČKOM SVEUČILIŠTU 10. lipnja 1971. – umrla književnica Nada Kesterčanek-Vujica“. Glas Kon-

cila, 12. 6. 2023. Posjećeno 10. 6. 2025. <https://www.glas-koncila.hr/po-etika-glavne-knjiznicarke-na-americkom-sveucilistu-10-lipnja-1971-umr-la-knjizevnica-nada-kestercanek-vujica/>

Smerdel, Ton. 1944. *Susreti s knjigama i piscima*, II dio. Zagreb: Knjižara Josip Kratina.

Steiner Aviezer, Miriam. 2016. „Vera and Ludvik Valentinčič. The story od Suzana“. U: *The Slovenian Righteous among Nations*, ur. Irena Šumi i Oto Luhar. Ljubljana. Založba ZRC, ZRC SAZ. 68–73.

Izvori

Kesterčanek-Vujica, Nada. Autobiografska bilješka. Fond V. Nikolića, Nacionalna sveučilišna knjižnica u Zagrebu.

Kesterčanek-Vujica, Nada. Pisma Vinku Nikoliću. Fond V. Nikolića, Nacionalna sveučilišna knjižnica u Zagrebu.

Kesterčanek-Vujica, Nada. *U stotinjak redaka*. „Marginalije uz „Hrvatsku Reviju“. Prilog sačuvan u fondu V. Nikolića, Nacionalna sveučilišna knjižnica u Zagrebu.

Nada Kesterčanek Vujica – A Contribution to the Understanding of Her Life and Work

Summary

The article focuses on Nada Kesterčanek Vujica, a Croatian writer, journalist, and librarian who was part of the political emigration and spent part of her life in the United States, where she passed away in 1971 at the age of 55. Although she had already gained recognition in Croatia for her writing, having published two books, her contributions were largely overlooked by domestic literary criticism after she went into exile. This neglect has persisted to the present day. This article aims to shed light on her life and work, commemorate her contributions, and suggest pathways for further exploration of her legacy. The information presented is based on selected texts published about her in the émigré journal *Hrvatska revija*, as well as letters exchanged with the journal's editor-in-chief, Vinko Nikolić. Additionally, the article includes a list of contributions that Kesterčanek Vujica published in *Hrvatska revija*.

Keywords: emigrant literature, literature of Christian inspiration, Nada Kesterčanek Vujica.

